

نگاهی بر زندگی و آثار کنستانتین گرسیک

پژوهش و ترجمه: ایمان آزادگان
کارشناس ارشد طراحی صنعتی

نبوغ و خلاقیت، موهبتی است که گاهی شاگرد را بسیار فراتر از استاد می‌برد و او را برجسته‌تر و متمایزتر از پیشینیانش می‌سازد. این ویژگی در مورد کنستانتین گرسیک^۱، طراح آلمانی، بسیار بارز است. وی که روزی کارآموز و سپس همکار جَسپر موریسون^۲، طراح نامدار انگلیسی بود، در اندک زمانی با ایده‌ها و طرح‌های نواندیشانه و تکان‌دهنده‌اش، جامعه‌ی طراحی جهان را به وجد و شگفتی آورد.

این طراح خوش‌فکر آلمانی، در سال ۱۹۶۵ در مونیخ متولد شد. در آغاز، به عنوان یک طراح کابینت‌ساز در دانشکده‌ی پارنهام^۳ انگلستان شروع به هنرآموزی کرد؛ اما ایده‌های نوآورانه‌ای که در سر می‌پروراند، به تدریج وی را به سمت طراحی صنعتی کشاند و وی، تحصیل در این زمینه را در گرایش طراحی مبلمان در کالج سلطنتی هنر انگلستان در پیش گرفت. وی در سال ۱۹۸۸، وارد این آکادمی بزرگ هنر و طراحی لندن شد و به دانش‌اندوزی و تجربه‌ورزی در محیطی علمی و دانشگاهی پرداخت. وی در دوران دانشجویی و پس از آن، برای مدتی در استودیوی طراحی جَسپر موریسون به فعالیت و کارآموزی پرداخت و از این رهگذر، بینش طراحی ویژه‌ای برای خود کسب کرد. اندکی بعد، در سال ۱۹۹۱، به موطن خود، مونیخ بازگشت تا دفتر طراحی شخصی خود را با عنوان «طراحی صنعتی کنستانتین گرسیک»^۴ راه اندازی کند. وی، به سرعت توجه‌ها را به خود جلب کرد و به ارائه‌ی آثاری ظریف و خارق‌العاده که به شکل فریبنده‌ای ساده طراحی شده بودند، شهره شد. از آن زمان تاکنون، این دفتر طراحی، طیف بسیار متنوعی از محصولات صنعتی را از مبلمان گرفته تا لوازم خانگی و روشنایی، برای بسیاری از معتبرترین شرکت‌های تولیدی جهان، طراحی و توسعه داده است. اندیشه‌های متمایز گرسیک، به تدریج، فناوری صنعتی را به دستمایه‌ای قدرتمند برای شوخ‌طبعی و طنزآمیزی در طراحی بدل کرد؛ ویژگی بارزی که در آثار اغلب طراحان پسامدرن به چشم می‌خورد.

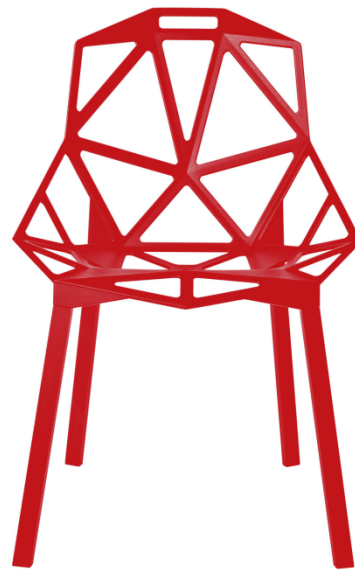
تصاویر ۱ و ۲: نورافکن قابل حمل Mayday. طراحی برای شرکت تجهیزات روشنایی Flos. ۱۹۹۸

¹ - Konstantin Grcic

² - Jasper Morrison

³ - Parnham College in Dorset

⁴ - Konstantin Grcic Industrial Design (KGID)

تصویر ۴: صندلی یک با طرح پایه‌ای متفاوت مناسب برای فضاهای شهری

تصویر ۳: طرح اصلی صندلی یک Chair ONE، طراحی برای Magis، ۲۰۰۴

از جمله نخستین آثار وی، یک سبد رختشویی^۱ پلاستیکی بسیار ساده بود که برای شرکت آلمانی آنتیکس^۲ طراحی شده بود. تفکر طراحی صنعتی، از همان آغاز، در طراحی مبلمان و وسایل روشنایی گرسیک هویدا بود و این شاید، نخستین ویژگی‌ای باشد که آثار طراحی گرسیک را از هم‌تایان معمارش متمایز می‌کند. وی، به محصولات مبلمان و دکوراسیون، نه به عنوان مکمل‌هایی در خدمت معماری که به عنوان اشیایی کاملاً مستقل و متمایز نگاه می‌کند؛ شاید از همین روست که صندلی‌های گرسیک، امروز به نمادهای طراحی و نوعی مجسمه‌های صنعتی بدل شده‌اند و در موزه‌های طراحی به نمایش درآمده‌اند.

دومین اثر برجسته‌ی گرسیک، یک چراغ روشنایی مخروطی‌شکل^۳ قابل حمل بود که برای شرکت تجهیزات روشنایی فلاس^۴ طراحی شده بود. این اثر به اندازه‌ای توجه برانگیخت که جایزه‌ی معتبر پرگار طلایی^۵ ایتالیا را در سال ۲۰۱۰ از آن خود کرد.

بی‌تردید، یکی از شاهکارهای گرسیک که به راستی، یکی از نمادهای برجسته‌ی طراحی معاصر به شمار می‌رود، صندلی موسوم به صندلی یک^۶ بود که برای شرکت معتبر مگیس^۷ در سال ۲۰۰۴ طراحی کرد. این اثر که به واقع اثری موزه‌ای و نمایشی بود، در سال ۲۰۰۷، برای نمایش در نمایشگاه مشهور ۲۵/۲۵ - که به بهانه‌ی بزرگداشت ۲۵ سال طراحی معاصر در موزه‌ی طراحی لندن برگزار شده بود - برگزیده شد و به نوعی اعتبار جهانی یافت. فرم این صندلی، در حقیقت، ترکیبی هندسی

تصویر ۶: بهره‌گیری از طرح صندلی یک برای طراحی نشیمن فضاهای عمومی

تصویر ۵: صندلی یک در رنگ سیاه با طرح پایه‌های متفاوت

۱ - 2- HANDS Laundry Basket

۲ - Authentics

۳ - Mayday Lamp

۴ - Flos

۵ - Compasso d'Oro (Golden Compass)

۶ - Chair - ONE

۷ - Magis

تصویر ۸: محفظه‌های بایگانی ۳۶۰ در رنگ‌های گوناگون، طراحی برای Magis، ۲۰۱۰

تصویر ۷: صندلی پیشخوان یک Stool ONE، طراحی برای Magis، ۲۰۰۴

از حرفه‌های مثلثی شکل آلومینیومی بود که بنا بر زوایای خاصی نسبت به یکدیگر شکل گرفته بودند. گرسیک، ساخت این صندلی چندوجهی را به ساخت یک توپ فوتبال تشبیه کرد. وی، سپس بر پایه‌ی این طرح فرمی که عمدتاً در دو رنگ قرمز و سیاه ارائه می‌شد، اقدام به طراحی نسخه‌های متفاوتی از آن، با پایه‌های گونه‌گون و از جمله صندلی پیشخوان (صندلی کافه‌ای) کرد. این طرح که بنا بر گفته‌ی گرسیک، از شکل هندسی توپ فوتبال الهام می‌گرفت، شور و اشتیاق وی را برای طراحی لوازم ورزشی نشان می‌داد؛ علاقه و گرایش که بعدها در طراحی محصولات ورزشی و از جمله طراحی کفش برای شرکت آدیداس تداوم یافت.

گرسیک، بعدها در گفتگو با دیوید کازینز^۱، منتقد طراحی مقیم نیویورک، پروژه‌ی رویایی خود را طراحی یک دوچرخه عنوان می‌کند. از نگاه او، دوچرخه از جمله محصولاتی است که یک ایده‌ی طراحی سبک‌گرایانه را به زیبایی با اصول مهندسی در می‌آمیزد و یک اثر طراحی ناب می‌آفریند. محصولی که از گذشته‌های دور وجود داشته، ولی هنوز بکر و تازه است و بهترین و پاک‌ترین وسیله‌ی نقلیه برای زندگی امروز محسوب می‌شود.

دیگر شاهکار گرسیک در گستره‌ی طراحی مبلمان، که به راستی انقلابی فناورانه به شمار می‌رفت، طراحی صندلی موسوم به میتو^۲ بود که به سال ۲۰۰۸ برای شرکت ایتالیایی پلانک^۳ انجام گرفت. طراحی این صندلی معلق^۴، به یمن بهره‌گیری از ویژگی‌های بی‌مانند ماده‌ی جدیدی در صنعت پلاستیک امکان‌پذیر شد. این پلاستیک جدید که توسط یک شرکت شیمیایی

تصویر ۹: صندلی میتو (Myto)، طراحی برای Plank، با همکاری شرکت BASF، ۲۰۰۸

^۱ - David Coggins

^۲ - Myto

^۳ - Plank

^۴ - Cantilever Chair

تصویر ۱۰: صندلی پیشخوان Miura در رنگ‌های گوناگون، طراحی برای Plank، ۲۰۰۵

آلمانی^۱ ابداع شده بود، قابلیت شکل‌پذیری و در عین حال استحکام بسیار بالایی داشت و از این رو، آرمان گرسیک را برای طراحی یک صندلی معلق محقق ساخت. این پروژه‌ی جاه‌طلبانه در قالب یک فعالیت گروهی با همکاری دو شرکت پیش‌گفته در کمتر از یک سال به نتیجه رسید و اثری ظریف و ماندگار آفرید. اثری که با نمونه‌های مشابه پیشین - همچون صندلی معلق مارسل بروئر^۲، میس وان د روهه^۳، ورنر پانتون^۴ و ... - کاملاً متفاوت بود و به نوعی محصول عصر خویش به شمار می‌رفت. این اثر به سرعت، به مجموعه‌ی گنجینه‌ی دائمی نمادهای طراحی معاصر در موزه‌ی هنر مدرن نیویورک پیوست. گرسیک خود در این باره می‌گوید: «انعطاف‌پذیری این صندلی، همراه با استحکام خارق‌العاده‌ی آن، تنها با این نوع پلاستیک میسر بود. این ماده در حالت مذاب، دو برابر پلاستیک معمول، قابلیت تحرک دارد و این به تولیدی ارزان‌تر و صرفه‌جویانه‌تر می‌انجامد و از همه مهم‌تر، محصولی دوستدار محیط‌زیست می‌آفریند».

گفتنی است پروژه‌ی میتو در تداوم همکاری گرسیک با شرکت مبلمان پلانک بود که پیش‌تر به طراحی موفق صندلی پیشخوان میورا^۵ - در سال ۲۰۰۵ - انجامیده بود. میورا در واقع، تداوم زبان زیباشناختی احساس‌گرایی بود که گرسیک با طرح صندلی یک خود در سال پیش معرفی کرده بود. وی^۶ این زبان طراحی را پیش‌تر در محصولات دیگری همچون دیانا^۷ و اسوروم^۸ به کار گرفته بود. دیانا، میزهای عسلی کوچکی بودند که با برش و خم کردن ورق‌های فولادی در اندازه‌ها و زوایای مختلف شکل گرفته و در رنگ‌های گوناگون رنگ‌آمیزی شده بودند. این مجموعه، در سال ۲۰۰۲، برای شرکت کلاسیکون^۹ طراحی شدند. اسوروم، نیز یک میز قهوه‌خوری صابون‌شکل بود که برای شرکت موروسو^۹ در سال ۲۰۰۴ طراحی شد و فناوری نوین را به عنوان ابزاری توانمند در طراحی مبلمان در دستان گرسیک قرار داد. گفتنی است نام این محصول از معکوس خواندن نام شرکت سازنده‌ی آن شکل گرفت.

تصویر ۱۱: مبل راحتی Chaos در رنگ نارنجی، طراحی برای ClassiCon، ۲۰۰۱

¹ - BASF

² - Marcel Breuer's Cesca Chair

³ - Mies van der Rohe's Cantilever Chair

⁴ - Verner Panton's Panton Chair

⁵ - Miura

⁶ - Diana

⁷ - Osorom

⁸ - ClassiCon

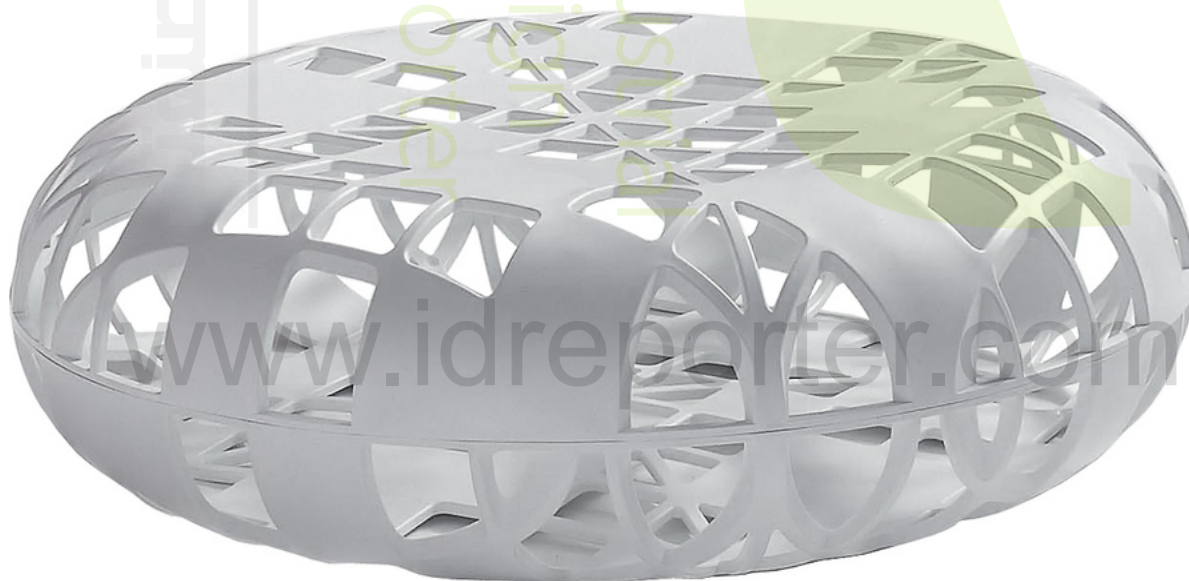
⁹ - Moroso

تصاویر ۱۷-۱۲: نمونه‌هایی از مجموعه میزهای دیانا در طرح‌ها و رنگ‌های گوناگون، طراحی برای ClassiCon، ۲۰۰۲

آنچه گرسیک را ممتاز و یگانه می‌سازد، نگاه او به فرایند طراحی است. وی فرایند طراحی را امری بسیار جدی و هوشمندانه برمی‌شمرد و از این رو، به موضوع طراحی چندان توجهی ندارد. شاید از این روست که وی طراحی طیف متنوعی از محصولات ساده را از خودکار و چتر گرفته تا سبد و سطل زباله در کارنامه‌ی خویش جای داده است. از نگاه وی، ایده‌ی مستتر در طرح حایز اهمیت است، نه موضوع آن و اینکه آن ایده، چه ارزش افزوده‌ی نوینی به طرح بارها دیده‌شده، بخشیده است. منتقدان، گرسیک را طراحی کمینه‌گرا (مینیمال) می‌پندارند؛ اما خود او ترجیح می‌دهد که به هیچ سبکی وابسته نباشد و همواره ساده‌گرایی را -که به نوعی شوخ‌طبعی فرم‌گرایانه مزین شده- سرلوحه‌ی کار خویش قرار دهد.

با این حال، نمی‌توان زیبایی‌شناسی طراحی گرسیک را تنها با بررسی یک یا دو محصول منفرد تعریف کرد. امروزه، آثار او، زینت‌بخش مجموعه‌های طراحی جهانی است؛ از آن جمله، می‌توان بخشی از طرح‌های او را در مجموعه‌ی طراحی موما^۱ در موزه‌ی هنر مدرن نیویورک و نیز گنجینه‌ی طراحی مرکز ژرژپمپیدوی پاریس مشاهده کرد. وی، همچنین، در سال ۲۰۱۰، از

تصویر ۱۸: میز Osorom در رنگ سفید، طراحی برای Moroso، ۲۰۰۴

¹ - MoMA Collection

تصویر ۱۹: طراحی داخلی یک رستوران با بهره‌گیری از صندلی‌های مشهور گرسیک

سوی انجمن سلطنتی هنر، صنعت و تجارت انگلستان، «سلطان طراحی برای صنعت» لقب گرفت. در همان سال، نمایشگاه معتبر طراحی میامی^۱ آمریکا، جایزه‌ی «طراح سال ۲۰۱۰» را به گرسیک اختصاص داد^۲. جایزه‌ای که پیش‌تر به معمار مشهور، زها حدید^۳ اهدا شده بود.

گرسیک، شاید به دلیل پیشینه‌ی خویش، چندان تمایلی به طراحی داخلی و دکوراسیون نشان نداده است. اما همواره، طراحی نمایشگاهی را که مبتنی بر نوعی طراحی ارتباطات بصری و مفهومی است، ارج می‌نهد. او به این گستره‌ی طراحی، به عنوان یک چالش ارتباطی و - نه صرفاً یک طراحی محیطی- می‌نگرد. در این میان، طراحی‌های او برای ویتترین فروشگاه‌های میسون هرمس^۴ در توکیو حایز اهمیت است. چالشی که وی را برانگیخت تا رهگذران خیابانی را در ابرشهری همچون توکیو بر جای خود میخکوب کند. وی، این چیدمان‌های زودگذر نمایشگاهی را نوعی فرایند بازیگوشانه برای درگیر کردن

بیننده با مفاهیم مورد نظر می‌پندارد. در پی همین رویکرد، گرسیک در سال ۲۰۱۲، مسوولیت طراحی غرفه‌ی آلمان را در سیزدهمین نمایشگاه دوسالانه‌ی معماری ونیز عهده‌دار شد که به راستی، افتخار بزرگی برای وی به شمار می‌رفت.

تصاویر ۲۰ و ۲۱: طراحی برای ویتترین فروشگاه‌های Maison Hermes با موضوع و عنوان اتوبان، توکیو، ۲۰۰۹

منابع:

- Mehlhose, Andrea & Wellner, Martin, Modern Furniture; 150 Years of Design, h.f.ullmann, 2009
- <http://www.interviewmagazine.com/art/konstantin-grcic>
- <http://designmuseum.org/design/konstantin-grcic>
- <http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-designboom-interview>

^۱ - Design/Miami (Florida)

^۲ - دیزاین میامی، یک نمایشگاه بین‌المللی طراحی است که از سال ۲۰۰۵، به طور سالانه در ماه دسامبر در میامی فلوریدا برگزار می‌شود. این نمایشگاه، هر ساله دو جایزه‌ی معتبر «طراح سال» و «طراح آینده» را به شاخص‌ترین هنرمندان معاصر اهدا می‌کند. طراحان صنعتی، مفهومی و تعاملی در زمره‌ی شرکت‌کنندگان این نمایشگاه هستند. خواهرخوانده‌ی این نمایشگاه، هر ساله در ماه ژوئن در بازل سوئیس برگزار می‌شود.

^۳ - Zaha Hadid

^۴ - Maison Hermes